

El Transdnièster també enyora Rússia

Ningú no reconeix la seva pàtria, només la Comunitat d'Estats no Reconeix. Quan Ievgueni Uixinin va arribar a entendre-ho, començà a aprendre idiomes. Primer japonès, després portuguès, flamenc, italià, la variant xipriota del grec, àrab i turc. El rus, el romanès i l'alemany encara els parlava pel que va aprendre a l'escola.

Així, si fem la suma, Uixinin parla una dotzena d'idiomes. Va escriure la seva tesi doctoral sobre "La inspiració turca a l'àrea lingüística del Mediterrani de l'est" i ha traduït còmics manga al rus. De vegades, canta amb la guitarra cançons búlgares o del nord de Japó a la biblioteca municipal. Però la seva pàtria encara no és reconeguda: "Ningú no coneix el Transdnièster", diu Uixinin. "Els meus amics japonesos creuen que és una illa. Confonen Moldàvia amb les Maldives".

En moltes zones, el Transdnièster no fa més d'uns quilòmetres d'ample i si l'observem en un mapa d'Europa, veurem una taca minúscula entre Moldàvia i Ucraïna, un cuquet entre dos gegants. Per això, és tot un repte ser transdnies-terià.

La denominació correcta d'aquest estat és "República Moldava del Transdnièster". Això ens indica la dona de cabells blancs que hi ha al costat Ievgueni Uixinin, la poetessa popular Viktòria Piletskaia. Tots dos, la poeta i el lingüista, componen una gran part de la vida intel·lectual de Tiraspol, la que segurament és la capital més desconeguda de tot Europa.

El Transdnièster, l'Estat fantasma a l'altra banda del riu Dnièster, no és més gran que l'illa de Las Palmas i només compta amb mig milió d'habitants, que se senten russos, ucraïnesos, moldaus, o, sobretot, ciutadans soviètics. Tenen exèrcit propi, constitució, i un himne nacional ("Cantem les lloances del Transdnièster") i una orquestra simfònica molt

Un país de voluntat i deliri, segons el setmanari alemany 'Der Spiegel'. El Transdnièster és el darrer estat comunista de la vella Europa. En aquests temps de crisi, l'apòstata província té un objectiu principal: l'annexió a Rússia.

reconeguda entre les seves estretes fronteres.

La moneda nacional, el ruble, va ajustada amb el dòlar, i per això s'utilitzen als centres financers de tot el món quasi com si fossin diners del Monopoly. Als bitllets de cinc rubles es pot veure la imatge de la destileria de brandi de Kvint, considerada tot un símbol nacional. El conyac és el major bé d'exportació del país junt amb la roba de llit, l'armament, els cables i la mà d'obra dels seus habitants: els homes marxen cap als països de l'Est i les dones als països occidentals. Putin i Obama són els temes de discussió principal entre els seus habitants.

Ievgueni Uixinin i la poetessa nacional seuen al Club 19, una mena de soterrani al pati de darrere del carrer 25 d'Octubre. Aquest és un dels pocs reductes de pensament independent. El darrer tema de debat fou: "La premsa hauria de parlar sempre bé del Govern?". La poetessa entra al debat: "Un Estat ha de reconèixer-se a si mateix. Això és el més important". "Viktòria té tota la raó del món", diu Ievgueni mentre l'observa



Centenars de soldats del Transdnièster mar-

meravellat. "No som una solució provisional, som un *nosaltres*". Tots necessitem creure en alguna cosa a ulls clucs.

A la ciutat emmurallada de Bender, a la riba dreta del Dnièster, hi ha un dels monuments turístics del Transdnièster, que està dedicat al baró de Münchhausen. Es diu que el conegut episodi en el qual el baró va cavalcar sobre una bala de canó tingué lloc ací. Per què no? Tot és possible en aquest país de desig i deliri.

Tiraspol, la capital, no és pas una ciutat miserable. Els troleibusos surten sempre puntuals, les voreres del carrer Karl-Liebknecht i del carrer Gagarin semblen ben noves i les zones verdes són tan netes com en una pel·lícula de propaganda soviètica dels anys 60. Fa l'efecte que aquesta ciutat fos un estudiant modèlic que ha de presentar-se al despatx del director. Com si esperessin una recompensa. Als quiosquets es pot veure el diari *Pridnestróvie* amb el següent titular: "Com a senyal d'amistat entre Rússia i el Transdnièster".

No molt lluny del Club 19 pengen dues banderes d'una finestra. Aquest



Un soldat durant la celebració del dia de la Independència, a Tiraspol, el 2 de setembre de 2013.

és el barri diplomàtic del Transdnièster, format per un sol edifici pintat de verd, on les ambaixades de la República d'Ossètia del Sud i d'Abkhàzia tenen les seves delegacions. Aquets també són dos bastions resistents de l'Imperi soviètic que lluitaren heroicament per ser independents i que, com el Transdnièster, només alberguen un desig: tornar a formar part de l'Imperi soviètic. Això tampoc és gaire senzill d'explicar als amics japonesos.

El Transdnièster existeix, almenys com a representació col·lectiva, des de l'any 1989, quan la República Soviètica de Moldàvia derogà el rus com a idioma oficial, i en el seu lloc, implantà el moldau. Un any més tard, Moldàvia es va declarar independent junt amb les altres repúbliques soviètiques, cosa que va provocar que la part est del país, a l'altra banda del riu Dnièster –majoritàriament de parla russa– renegés de Moldàvia i volgués tornar a la Unió Soviètica. Quan el Catorzè exèrcit rus hi va intervenir, ja hi havia milers de persones mortes.

Des que Crimea ha tornat a casa, a Rússia, al Transdnièster creix l'esperan-

ça que el seu Govern pugui aconseguir una cosa semblant. "Potser Rússia ens reconeixerà aviat", diu Oleg Korxan. "Podríem ser un enclavament rus, com Kaliningrad".

Korxan, un home de 37 anys, servil i una mica pastós, és el president del Comitè Central del Partit Comunista de Pridnistròvia. Està assegut amb el gest tot seriós enfront d'una peça de marqueria amb la cara de Lenin.

El Transdnièster no és l'únic país que llueix la imatge d'una eina al seu escut d'armes –també n'hi ha d'altres com Àustria que n'hi porten– però sí que és l'únic que encara porta els símbols comunistes –la falç i el martell– a la seva bandera nacional. Ací, el servei secret continua dient-se "KGB" i el Parlament, el Soviet Suprem, davant del qual s'alça una imponent estàtua de Lenin, proveït d'un abrís de granit que fa l'efecte que onegés al vent, com si fos un superheroi.

És per això que molts viatgers es refereixen sovint al Transdnièster com el darrer reducte de la Unió Soviètica. "Per desgràcia, això és completament

inexacte", diu Korxan. "Aquest país simplement fa honor a la seva història. Malauradament, ha deixat que el capitalisme s'infiltrés en la societat i ara no som ni una cosa ni l'altra". Com també passa a la Xina o a Bielorrússia, que diu que són els seus ideals.

Darrere d'una vitrina hi ha un llibre de fotografies de Leonid Brejnev. Una foto de Stalin penja a l'antecambra com a commemoració de la Gran Guerra Pàtria –nom que els soviètics donaren a la Segona Guerra Mundial– i de l'alliberament dels alemanys.

"Hem seguit amb por les bogeries que els feixistes perpetren a Ucraïna. Celebrem que el president Putin vulgui reunir les terres russes. Disculpi'm un moment...". Sona l'himne nacional de Rússia al seu telèfon. "El president ha parlat amb la cancellera Merkel sobre el Transdnièster", diu Korxan tot arrufant el front. Amb "president" vol dir Putin, i fa l'efecte que acabés de parlar per telèfon amb ell en persona.

El Partit Comunista és petit, però té el seu lloc al Parlament i al Govern, com també els altres dos partits del país, un d'ells anomenat Renovació (o no caldria, més aviat, dir "ruptura"?). Els tres partits rivalitzen per la confiança de Putin. Una força política que estigués en contra de la segregació i estigués a favor de la reunificació amb Moldàvia seria impensable. "Seria una traïció als caiguts", es pot sentir fins i tot entre persones que van viure la guerra civil només de petits.

El darrer febrer, el portaveu del Parlament va escriure una carta a la Duma de Moscou. Només volien recordar-los una vegada més que els acceptessin en la federació; ni que fos en qualitat d'enclavament.

Des de fa uns dos anys, Rússia proporciona gas natural i subvenciona les pensions del Transdnièster, però encara no els ha reconegut com a Estat, malgrat tots els referèndums que han tingut lloc al país amb resultats d'un 97% de vots a favor de l'annexió. Potser serà millor deixar la situació tal com està. Tot i això, Rússia, en contra de totes les opinions, encara no n'ha retirat els seus 2.000 soldats. Les tropes russes serien tot un impediment en el cas d'una adhesió de Moldàvia a l'OTAN.

La politòloga Nina Shtanski ha escrit a Moscou la seua tesi doctoral sobre les diferents solucions que podria tenir el

conflicte del Transdnièster i ha conclòs que no n'hi ha. Mentre només una de les parts del conflicte estigui a favor de la separació, el matrimoni continua. Fa dos anys que la politòloga és la ministra d'Afers Estrangers del Transdnièster. En fotos, sembla una mescla entre Sarah Palin i Monica Bellucci, a més a més, deu treure-li almenys un cap al president Putin. Seria ben interessant poder xerrar amb ella una estona.

És difícil d'imaginar-se que una ministra d'Afers Estrangers d'un país sense contacte amb l'estranger no tingui altra cosa a fer que esperar ordres de Moscou. Tanmateix, la seva agenda sembla que vagi plena de compromisos: "Sisplau, envii'm les preguntes per escrit... la ministra no és ara mateix al país... Malauradament, la seva acreditació de premsa no ha sigut acceptada... Si us plau, altra vegada per escrit... La ministra està cansada... La vice-ministra en funcions podria dedicar-li uns minuts la setmana vinent... Però, té vostè una acreditació de premsa?".

Aquestes eren les respostes que rebia contínuament. Però un dia vaig trobar-me un jove ben entrenat, amb la seva limusina enfront del Monument als Caiguts, un tanc rus model T40 amb corones de flors al voltant. Es presenta com a Aleksandr i diu que vol parlar amb mi. "No, en una cafeteria no, millor al cotxe". Treballa a la duana i diu que té un fum d'informació. "Només preguntí, moltes informacions seran gratis, d'altres no. Podem conduir per la ciutat".

Durant dues hores rondem pels carrers buits de Tiraspol, passem pel Teatre Nacional, per la universitat i per la destileria Kvint. Entretant, fa la lloança de les consecucions del Transdnièster i jo no acabo de comprendre què vol exactament. A més a més, què era exactament aquell nus quasi invisible al revers de la jupa?

EL KBG és una de les institucions que millor funcionen al Transdnièster. Per això, ningú té motius per canviar-se de nom. Tota la premsa és controlada. S'espia, es fan escoltes, s'amenaça i s'acovardeix la població. El popular fòrum d'internet *PMR Forum* va ser bloquejat; la darrera corresponsalia independent, tancada.

La segona institució més reeixida del país és Sheriff, un consorci mixt que va ser fundat per dos antics policies. Sheriff



El Parlament del Transdnièster, conegut amb el nom de Soviet Suprem. A la dreta, el pas de Bender,

posseeix una xarxa de gasolineres, una fàbrica de caviar, fleques industrials, una cadena de supermercats, l'Hotel Rossia i també la destileria de brandi Kvint, la delegació de Mercedes, la ràdio Inter FM, l'únic proveïdor d'internet i el club de futbol Sheriff Tiraspol, guanyador de la Copa de la Comunitat d'Estats Independents l'any 2009.

Sembla que a ningú li importi que la major part dels mitjans de producció siguin propietat de l'Estat o bé dels oligarques. El partit Renovació és el braç polític de l'empresa i fins l'any 2011 va ser també, junt amb Igor Smirnov, el cap d'Estat.

Davant del registre civil de Tiraspol, un Mercedes 500-S, lluent i d'acer cromat, bloqueja el carrer Sverdlov. És el cotxe d'Oleg Pankov, un dels antics coronels d'Afganistan que després de la fragmentació de la Unió Soviètica va fer diners amb la venda de joguets eròtics. La seva botiga Intim sembla una tenda de queviures, només que, en lloc de pastanagues a les vitrines, el que hi ha són vibradors en forma de panotxa, vulves artificials i fal·lus del calibre d'un míssil d'abast intermedi. La majoria d'aquests productes són de fabricació alemanya.

"El Transdnièster no és un país ric, però cardar es carda sempre", diu Oleg Pankov, qui seguidament pregunta què és el que la gent pensa sobre les hordes feixistes de la ucraïnesa plaça Maidan. Mentrestant, obre una capseta que té la cara de l'ex-president Clinton impresa i m'ofereix també, com a signe de bona voluntat, una pastilla de la línia "Sex-president". Tot seguit, Pankov obre una

porteta que hi ha rere el mostrador i ens diu: "Entreu, vull ensenyar-vos una cosa especial". "Sex-president". La rebotiga d'Intim està tota coberta d'estendards soviètics, banderes vermelles del partit amb la cara de Lenin i heroïques frases brodades, "Proletaris del món, uniu-vos", també hi ha bustos de Lenin, urnes commemoratives... Sembla un temple de devoció de l'Imperi soviètic, una cambra de les relíquies del bolxevisme... només separada per una fina paret de la botiga plena de vibradors i gotes màgiques Hot Lady. "A l'altre costat hi ha el meu negoci", diu Pankov tot deixant-se caure a una cadira, "però ací hi ha la meua ànima", es pega amb honor al pit.

Allà assegut continua parlant: "Vaig ser comunista fins al final. Ara està bé poder fer negocis. M'agrada aquesta realitat, però, per un altre costat, també m'estimo la Unió Soviètica. No estem traint la nostra història. El Transdnièster no és pas Romania, és Rússia, igual que Crimea és Rússia. Què hi faríeu vosaltres si de cop i volta declarassin que Alemanya és territori belga? Ja em diràs tu...".

D'alguna manera, Oleg Pankov representa l'esperit del seu país. Potser tots els herois de la pàtria, els tancs repintats, les corones d'espigues han esdevingut *souvenirs* sense contingut. Els habitants del Transdnièster són persones que habitaven els territoris de l'Est que llavors pertanyien al Reich alemany i que després de 1945 van haver d'emigrar. Per això, no volen tornar a marxar del territori que avui és la seva llar.

Als afores de Tiraspol, en direcció nord, el cotxe recorre carreteres voltades



frontera entre Moldàvia i el Transdnièster.

de plantacions de pomeres, vinyes tot just podades i tanques publicitàries. La frontera amb Moldàvia no és perceptible. No hi ha cap tanca, cap mur, només el riu Dnièster i al costat de la carretera, un post de control rovellat.

A aquesta zona, tant a la riba dreta com a l'esquerra del Dnièster, es parla moldau, és a dir, romanès. Però al Transdnièster s'escriu amb alfabet ciríl·lic.

Ací el Dnièster fa meandres molt estrets, i hi ha enclavaments moldaus a la zona del Transdnièster, pobles a on només es pot arribar amb un ferri. Al desembarcador de Molovata Noua hi ha dos soldats russos a sota d'un bedoll negre, una mica més amunt es pot veure un tanc de protecció mig soterrat. Prompte tornaran a banyar-s'hi els menuts del poble. Aquest és el "Post n.º 6", sense cap dubte el pas de fronteres més absurd de tot el continent.

Com si fos un acudit: dos moldaus, dos transdniesterians i tres russos comparteixen un mateix sostre, són soldats de tres exèrcits diferents. Els russos donen les ordres, els del Transdnièster s'encarreguen de les provisions i el menjar. Formen part de la missió a Moldàvia de l'OSCE, l'Organització per a la Seguretat i Cooperació a Europa, que té el seu origen en la Guerra Freda.

L'OSCE té una delegació a la regió dirigida pels americans. Des de l'any 1992, totes dues parts viuen en aquesta mena de *statu quo*; es barallen de tant en tant per formalitats duaneres i enclavaments, però sempre s'acaben entenent. Com que hi ha una presó moldava a l'altra banda del riu, els guàrdies han de

posar-se cada matí una jaqueta de camuflatge per poder ocultar els seus uniformes militars. Això vol dir *statu quo*.

Al llarg d'aquests 20 anys de coexistència pacífica, només s'ha donat un incident mortal a la frontera. La nit de cap d'any del 2012, un jove moldau va trencar la barrera quan intentava creuar per aprovisionar-se de licor. L'incident va provocar burles durant mesos a les reunions de la Comissió de Control, en la qual participen els representants de l'OSCE, Rússia, Ucraïna, els Estats Units i la Unió Europea.

Els vilatans d'aquests poblets són els més afectats, fa nosa haver de tornar a omplir una carta d'emigració cada vegada que volen anar a algun altre poble de la rodalia per comprar qualsevol cosa. Molts s'empadronen directament al Transdnièster per poder rebre els rubles de més amb què el govern rus subvenciona les pensions. El passaport no és gaire important, ací tots en tenen un parell.

El Transdnièster, aquest país que pareix un cuquet entre dos grans gegants, a voltes pot fer l'efecte que no és més que una al·lucinació col·lectiva. Però la terra més enllà del Dnièster no és una opereta grotesca d'individus que han decidit unilateralment viure en un altre temps. Gràcies a la seva posició entre Ucraïna i la República de Moldàvia, té un paper geoestratègic molt important.

El juny vinent està previst que Moldàvia i la Unió Europea signin un acord d'associació comparable al que Ucraïna va derogar durant les revoltes. El Transdnièster hi quedaria llavors també associat si el seu Govern s'até a les normes establertes. Això no seria molt positiu per a la seva política d'afers estrangers, però sí per a la seva economia, ja que quasi la meitat de les exportacions van a l'eurozona.

El vice-primer ministre rus amenaça amb "severes conseqüències" si finalment se signa aquest acord. El president de Moldàvia va aconsellar al seu exèrcit que "extremessin la vigilància" per por de possibles "provocacions".

Hi ha plans concrets per ocupar el Transdnièster, com també n'hi ha per a Crimea o Ossètia del Sud. Això és el que creuen les representacions diplomàtiques occidentals a Chisinau, la capital de Moldàvia. Als afores de Tiraspol, es realitzen regularment maniobres conjuntes d'unitats russes i del Transdnièster,

l'última el darrer 25 de març. A Cobasna, una ciutat a prop de la frontera amb Ucraïna, encara hi ha emmagatzemades unes 20.000 tones de municions soviètiques. És un dels dipòsits més grans de tot Europa... i no precisament el més ben vigilat de tots.

La missió d'assistència de fronteres Eubam de la Unió Europea no pot assegurar que a la frontera d'Ucraïna hi hagi "cap alteració rellevant de moviment de persones o mercaderies". No obstant això, el president Putin ha parlat amb la cancellera alemanya i amb el president dels Estats Units sobre el bloqueig al Transdnièster a través de la frontera ucraïnesa.

Només cal un colpet, com als calidoscopis, per fer de l'extravagant idil·li transdniesterià una imatge terrorífica, com les que creen els *think tanks* conservadors. Per exemple, la fundació Jamestown: creuen que si el Transdnièster demana ajuda a Moscou per evitar el presumpte bloqueig, les tropes russes podrien marxar sobre Odessa. Un escenari poc realista, però no impensable. El que és segur és que, en tal cas, els habitants del Transdnièster sortirien al carrer per fer onejar felços les banderes.

A la frontera amb Moldàvia, pel pas de Bender, tot just abans d'entrar al Transdnièster, ja ens esperen alguns homes amb gorres de visera de banda ampla, com les que venen als encants de Berlín, que tenien els seus negocis al costat del mur soviètic. "Vinguin, sisplau, jo convidar a entrar per fer una... formalitat", diu Anatoli, un home que van obligar a ser camioner pels seus coneixements d'alemany. Una... formalitat?

A la sala d'interrogatoris penja una icona, Anatoli s'esforça al màxim parlant alemany: "Gent pregunta. Per què tu ací? Sense acreditació? Gent diu que vós fer coses en contra llei de Pridnistròvia...". Saben que és incòmode per a nosaltres, però o bé no passem de la frontera o bé deixem tot el que pugui prendre imatges o guardar informació: ordinador portàtil, iPhone, disc dur, càmeres. És com una escena d'una pel·lícula antiga, només que en colors i en 3D, un fotograma que, de cop i volta, es torna tan real i dur com la pedra.

Alexander Smolczyk

© Der Spiegel

Traducció de Núria Molines